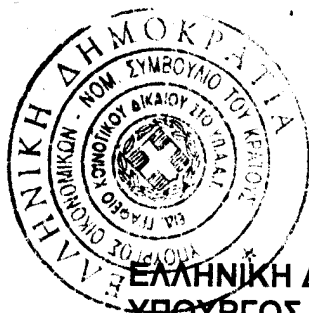

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

1

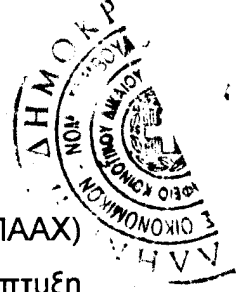
Αριθμός Γνωμοδοτήσεως: 180/2016
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΤΜΗΜΑ Δ΄

Συνεδρίαση της 22^{ας} Ιουνίου 2016

Σύνθεση:

- Πρόεδρος :** Χρυσαφούλα Αυγερινού, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.
- Μέλη :** Στέφανος Δέτσης, Γεώργιος Κανελλόπουλος, Αικατερίνη Γρηγορίου, Γαρυφαλιά Σκιάνη, Δήμητρα Κεφάλα, Ευστράτιος Συνοίκης, Παναγιώτης Παππάς, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους
- Εισηγήτρια :** Ελένη Λευθεριώτου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη άνευ ψήφου)
- Αριθμός Ερωτήματος:** Το υπ'αριθ. 14441/31-7-2015 έγγραφο της Δ/σης Προγραμματισμού και Εφαρμογών – Τμήμα Διαρθρωτικών Παρεμβάσεων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, όπως συμπληρώθηκε με τα υπ'αριθ. πρωτ. 1790/25-2-2016 και 4518/13-6-2016 έγγραφα και τα από 19-4-2016, 22-4-2016, 10-6-2016 και 13-6-2016 ηλεκτρονικά μηνύματα της ερωτώσας υπηρεσίας.
- Ερώτημα:** Ερωτάται :
- α. Εάν η μειωμένη επισκεψιμότητα και συνεπακόλουθα τα μειωμένα έσοδα επενδυτικού σχεδίου του μέτρου 7.9 (ενθάρρυνση των τουριστικών και βιοτεχνικών Δραστηριοτήτων) του Άξονα 7 (Ολοκληρωμένα

Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου – ΟΠΑΑΧ) του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου» (ΕΠΑΑ – ΑΥ) του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ) 2000-2006, σε σχέση με τα προβλεπόμενα στο φάκελο υποψηφιότητας, συνιστούν μη τήρηση των μακροχρόνιων υποχρεώσεων και επηρεάζουν τους όρους πραγματοποίησης της επένδυσης, σύμφωνα με την 1848/21-02-2008 απόφαση έγκρισης (άρθρο 8 και ειδικότερα παράγραφοι Β και Γ και άρθρο 13) και τον κανονισμό (ΕΚ) 1260/1999 (άρθρο 30 παράγραφος 4) και

β. Εάν, από την εξέταση του ανωτέρω ερωτήματος, προκύπτει η υποχρέωση επιστροφής ολόκληρου ή μέρους του ποσού της δημόσιας επιχορήγησης, σύμφωνα με την 1848/21-02-2008 απόφαση έγκρισης (άρθρο 8 παράγραφοι Β και Γ).

Επί του ανωτέρω ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Δ') γνωμοδότησε ως εξής :

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

1. Με το υπ' αριθ. πρωτ. 14441/31-7-2015 έγγραφο ερώτημα της Γενικής Γραμματείας Αγροτικής Πολιτικής και Διαχείρισης Κοινοτικών Πόρων – ΕΥΕ ΠΑΑ 2014-2020 – Μονάδα Γ2 του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, τέθηκε υπόψη μας το ακόλουθο ιστορικό :

«Η Μονάδα ελέγχου Γ2 διενεργεί, μεταξύ άλλων, ελέγχους στα υποέργα – επενδυτικά σχέδια του μέτρου 7.9 [: Ενθάρρυνση των τουριστικών και βιοτεχνικών Δραστηριοτήτων] του Άξονα 7 (Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου – ΟΠΑΑΧ) του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου» (ΕΠΑΑ – ΑΥ) του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ) 2000-2006, σύμφωνα με την κοινή υπουργική απόφαση (ΚΥΑ) 135073/03-02-2011 (ΦΕΚ 315/Β/2011), άρθρο 2 §5^η. Σκοπός των ελέγχων αυτών, οι οποίοι διενεργούνται μετά την ολοκλήρωση των υποέργων, είναι η

βεβαίωση της τήρησης των μακροχρόνιων υποχρεώσεων των δικαιούχων του Μέτρου 7.9 του Άξονα 7.

Στα πλαίσια των παραπάνω αρμοδιοτήτων της Μονάδας Γ2, διενεργήθηκε [από 23 έως 24-09-2014, σύμφωνα με την έκθεση αποτελεσμάτων ελέγχου] έλεγχος τήρησης μακροχρόνιων υποχρεώσεων στο υποέργο με τα παρακάτω στοιχεία :

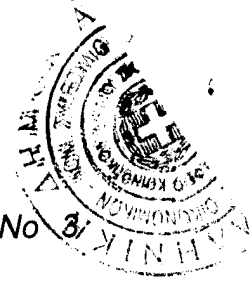
- Τίτλος: Αποκατάσταση παραδοσιακού κτίσματος και μετατροπή του σε τουριστικό κατάλυμα. [Η αίτηση και ο φάκελος υποψηφιότητας υποβλήθηκε το Σεπτέμβριο 2005].
- Τελικός αποδέκτης – δικαιούχος : Ε.Σ. & ΣΙΑ ΕΕ.
- Τοποθεσία υλοποίησης επενδυτικού σχεδίου: Τοπική Κοινότητα Νικιών Δήμου Νισύρου Περιφερειακής Ενότητας Κω.
- Κωδικός υποέργου στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα : 103827-406.
- Απόφαση έγκρισης επενδυτικού σχεδίου 1848/21-02-2008.
- Απόφαση καταβολής 3^{ης} τελικής δόσης δημόσιας δαπάνης 12728/01-10-2009.
- Συνολικός προϋπολογισμός επενδυτικού σχεδίου 158.810,64€.
- Συνολικό ύψος δημόσιας δαπάνης 95.286,38€.
- Ημερομηνία έναρξης μακροχρόνιων υποχρεώσεων 01-10-2009 [:βλ. προαναφερθείσα απόφαση 12728/01-10-2009, παρ. IV].
- Ημερομηνίας λήξης μακροχρόνιων υποχρεώσεων 01-10-2014 ...

Από τον έλεγχο προέκυψε ότι το υποέργο παρουσιάζει μειωμένη επισκεψιμότητα καθόλη τη διάρκεια των μακροχρόνιων υποχρεώσεων του. Πιο συγκεκριμένα, από το βιβλίο κίνησης πελατών (πόρτας) προκύπτει η παρακάτω κίνηση πελατών ανά έτος μακροχρόνιων υποχρεώσεων η οποία επιβεβαιώνεται από τις εκδοθείσες αποδείξεις παροχής υπηρεσιών (ΑΠΥ) και τα έντυπα Ε1 της εφορίας για τα αντίστοιχα οικονομικά έτη.

1^ο έτος (Από 01-10-2009 έως 01-10-2010)

1. Από 02-08-2010 έως 19-08-2010 – 17 διανυκτερεύσεις (ΑΠΥ Νο 1 συνολικού ύψους 1.018,52€ πλέον ΦΠΑ)
2. Από 06-09-2010 έως 20-09-2010 – 14 διανυκτερεύσεις (ΑΠΥ Νο 2 συνολικού ύψους 1.018,52€ πλέον ΦΠΑ).

2^ο έτος (Από 01-10-2010 έως 01-10-2011)

3. Από 26-10-2010 έως 30-10-2010 – 4 διανυκτερεύσεις (ΑΠΥ Νο 3/ συνολικού ύψους 324,07€)
4. Από 08-08-2011 έως 10-08-2011 – 2 διανυκτερεύσεις (ΑΠΥ Νο 4 συνολικού ύψους 152,38€ πλέον ΦΠΑ).
- 3^ο έτος (Από 01-10-2011 έως 01-10-2012)
5. Από 21-07-2012 έως 04-08-2012 – 14 διανυκτερεύσεις (ΑΠΥ Νο 5 συνολικού ύψους 1.352,38€ πλέον ΦΠΑ).
6. Από 07-08-2012 έως 16-08-2012 – 9 διανυκτερεύσεις (ΑΠΥ Νο 6 συνολικού ύψους 809,52€ πλέον ΦΠΑ).
- 4^ο έτος (Από 01-10-2012 έως 01-10-2013)
7. Από 19-07-2013 έως 25-07-2013 – 6 διανυκτερεύσεις (ΑΠΥ Νο 7 συνολικού ύψους 666,67€ πλέον ΦΠΑ).
8. Από 01-09-2013 έως 08-09-2013 – 7 διανυκτερεύσεις (ΑΠΥ Νο 8 συνολικού ύψους 666,67€ πλέον ΦΠΑ).
- 5^ο έτος (Από 01-10-2013 έως 01-10-2014)
9. Από 26-09-2014 έως 05-10-2014 – 9 διανυκτερεύσεις (ΑΠΥ Νο 9 συνολικού ύψους 600,00€ πλέον ΦΠΑ), εκ των οποίων οι 5 διανυκτερεύσεις εντός της πενταετούς περιόδου των μακροχρόνιων υποχρεώσεων.

Επίσης, υφίσταται μία τελευταία καταχώρηση στο βιβλίο κίνησης πελατών μετά το πέρας των πέντε ετών των μακροχρόνιων υποχρεώσεων του τελικού αποδέκτη από 19-10-2014 έως 29-10-2014 (10 διανυκτερεύσεις) σύμφωνα με την ΑΠΥ Νο 10 συνολικού ύψους 666,67 πλέον ΦΠΑ.

Αναφορικά με τη λειτουργία του επενδυτικού σχεδίου ως κατάλυμα, προβλέφθηκαν, συνολικά έσοδα 145.655,60€ για τα πέντε πρώτα έτη λειτουργίας (σύμφωνα με τον ΠΙΝΑΚΑ 3 του κεφαλαίου IV, του φακέλου υποψηφιότητας). Το ποσόν αυτό αναλύεται σε 11.139,67€ για την χαμηλή τουριστική περίοδο (από 1/4 έως 10/5 και 16/10 έως 31/10), 37.927,93€ για την μέση τουριστική περίοδο (από 11/5 έως 30/6 και 1/10 έως 15/10) και 96.588,00€ για την υψηλή τουριστική περίοδο (από 1/7 έως 30/9).

Από τη λειτουργία του επενδυτικού σχεδίου ως κατάλυμα προέκυψαν συνολικά έσοδα ύψους 6.342,06€ για τα πέντε πρώτα έτη λειτουργίας του. Πιο αναλυτικά, προέκυψαν έσοδα 324,07€ (ΑΠΥ Νο 3) για την χαμηλή τουριστική περίοδο, μηδενικά έσοδα για τη μέση τουριστική περίοδο και 6.017,99€ για την υψηλή

τουριστική περίοδο. Επίσης, ο Τελικός Αποδέκτης είχε προχωρήσει σε δήλωση έναρξης εργασιών προς τη ΔΟΥ Κω με αριθμό δήλωσης 3461/15-09-2009 για «υπηρεσίες ενοικίασης επιπλωμένων δωματίων ή διαμερισμάτων για μικρή διάρκεια» με κωδικό 55201104...

Για τα πέντε πρώτα έτη λειτουργίας της επένδυσης πλην των εσόδων από διανυκτερεύσεις προβλέφθηκαν συνολικά έσοδα 65.025,68€ από λοιπές πηγές (πώληση παραδοσιακών προϊόντων και δραστηριότητες και ξεναγήσεις), προβλέφθηκαν συνολικά έσοδα 16.256,41€ από κυλικείο bar και προβλέφθηκαν συνολικά έσοδα 48.769,27€ από εστιατόριο, σύμφωνα με τον ΠΙΝΑΚΑ 3 του κεφαλαίου IV, του φακέλου υποψηφιότητας.

Από τη λειτουργία του επενδυτικού σχεδίου δεν προέκυψαν έσοδα από τις παραπάνω δραστηριότητες καθόλη τη διάρκεια των πέντε ετών. Επίσης, από την βεβαίωση έναρξης εργασιών 3461/15-09-2009 στην ΔΟΥ Κω ... προκύπτει ότι ο Τελικός Αποδέκτης δεν είχε προχωρήσει σε βεβαίωση έναρξης εργασιών για την λειτουργία του εστιατορίου. Επίσης, από το βιβλίο εσόδων – εξόδων του Τελικού Αποδέκτη και τα διαθέσιμα έντυπα φορολογίας εισοδήματος Ε3 και Ε5 ετών 2010 έως και 2013 ... προκύπτει ότι δεν υπήρξαν δαπάνες για τρόφιμα, ποτά και λοιπά αναλώσιμα καθόλη τη διάρκεια των μακροχρόνιων υποχρεώσεων. Ως εκ τούτου, ο Τελικός Αποδέκτης δεν δύνατο να παρέχει τις υπηρεσίες αυτές και να εκδίδει τα σχετικά νόμιμα παραστατικά.

Συνοψίζοντας, προβλέφθηκαν συνολικά έσοδα 275.707,00€ και τελικά πραγματοποιήθηκαν συνολικά μεικτά έσοδα 6.342, 06€ κατά την διάρκεια των πέντε πρώτων ετών λειτουργίας της επένδυσης.

Από την εξέταση των παραπάνω στοιχείων προκύπτει ότι τα οικονομικά αποτελέσματα από τη λειτουργία της επένδυσης δεν ήταν αυτά τα οποία είχαν προβλεφθεί και είχαν αποτυπωθεί στον φάκελο υποψηφιότητας. Από το βιβλίο εσόδων – εξόδων του Τελικού Αποδέκτη και τα διαθέσιμα έντυπα φορολογίας εισοδήματος Ε3 και Ε5 ετών 2010 έως και 2013 (οικονομικά έτη 2011 έως 2014) ... προκύπτει ότι το επενδυτικό σχέδιο παρουσίασε κέρδη προ φόρων και αποσβέσεων για τα παραπάνω έτη. Πιο συγκεκριμένα παρουσίασε κέρδη 2.186,23€, 18.08€, 1.714,98€ και 1.215,41€ για τα ημερολογιακά έτη 2010, 2011, 2012 και 2013 αντίστοιχα. Οι προβλέψεις που αποτυπώθηκαν στον φάκελο υποψηφιότητας ... ήταν 38.220,00€, 40.488,00€, 42.863,00€ και 45.349,00€ για το 1^ο, 2^ο, 3^ο και 4^ο έτος των μακροχρόνιων υποχρεώσεων αντίστοιχα. Οι

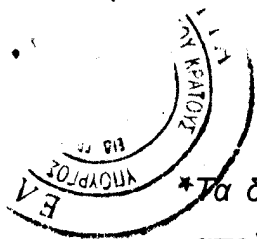
προβλέψεις αυτές αφορούν έτη μακροχρόνιων υποχρεώσεων, αρχής γενομένης από τις 01-10-2009, ενώ τα κέρδη που αναφέρονται στα έντυπα Ε3 και Ε5 αφορούν ημερολογιακά έτη. Παρότι τα ποσά αυτά αναφέρονται σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα, η διαφορά ανάμεσα στα προσδοκώμενα και τα πραγματικά κέρδη προ φόρων και αποσβέσεων είναι μεγάλη με τα πραγματικά κέρδη να αποτελούν ένα πολύ μικρό ποσοστό της τάξης του 3% με 4% των προσδοκώμενων κερδών προ φόρων και αποσβέσεων.

Η κερδοφορία που προκύπτει, παρά τα μειωμένα έσοδα του επενδυτικού σχεδίου, οφείλεται στο γεγονός ότι δεν υπήρξαν δαπάνες για τρόφιμα, ποτά, λοιπά αναλώσιμα, δαπάνες συντήρησης, δαπάνες για έντυπα και γραφική ύλη και υλικά καθαριότητας – ιματισμού κλπ., όπως αυτές παρουσιάζονται στον ΠΙΝΑΚΑ 5, του κεφαλαίου IV του φακέλου υποψηφιότητας. Η μόνη δαπάνη που καταχωρείται στην διάρκεια των πέντε ετών λειτουργίας του επενδυτικού σχεδίου (από 01-10-2009 έως 01-10-2014) είναι οι λογαριασμοί ΔΕΗ, με την εξαίρεση της καταχώρησης επιπλέον δαπανών 205,35€ για το διάστημα 01-07-2012 έως 10-07-2012 και μίας δαπάνης 150,00€ εντός του έτους 2012, η οποία δεν αντιστοιχεί σε κάποιο παραστατικό στο βιβλίο εσόδων - εξόδων του Τελικού Αποδέκτη.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι και η αποδοτικότητα της επένδυσης είναι κατά πολύ χαμηλότερη από αυτήν που προβλέφθηκε στον φάκελο υποψηφιότητας. Από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει ότι τα συνολικά κέρδη προ φόρων και αποσβέσεων για τα πέντε έτη μακροχρόνιων υποχρεώσεων (από 01-10-2009 έως 01-10-2014) ανέρχονται σε 5.350,10€. Επίσης, ο συνολικός προϋπολογισμός του επενδυτικού σχεδίου ανήλθε σε 158.810,64€. Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι ο μέσος όρος της αποδοτικότητας της επένδυσης για κάθε ένα από τα πέντε έτη των μακροχρόνιων υποχρεώσεων ανήλθε σε ποσοστό 0,67%. Η αντίστοιχη πρόβλεψη της αποδοτικότητας της επένδυσης όπως αποτυπώθηκε στο φάκελο υποψηφιότητας ... υπολογίζεται σε 27,07% κατά μέσο όρο για κάθε ένα από τα πέντε έτη των μακροχρόνιων υποχρεώσεων».

2. Επιπλέον, στην από 23-12-2014 έκθεση αποτελεσμάτων ελέγχου (σελ. 7-9), εκτίθενται τα εξής :

«... Μέχρι και την ημερομηνία συγγραφής της έκθεσης ελέγχου ... ο τελικός αποδέκτης [δηλαδή η δικαιούχος εταιρεία] δεν είχε αποστείλει στην Υπηρεσία τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων σχετικά με την τήρηση των μακροχρόνιων υποχρεώσεών του ...

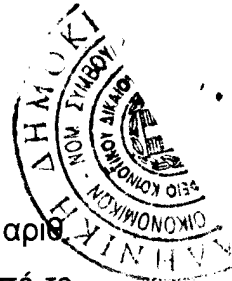

* Τα δικαιολογητικά τα οποία ζήτησε η Υπηρεσία ... και δεν απέστειλε ο τελικός αποδέκτης αφορούν το σύνολο της πενταετίας των μακροχρόνιων υποχρεώσεων αυτού. Ως εκ τούτου, προκύπτει ότι η επιστροφή των ποσών της δημόσιας επιχορήγησης του άρθρου 8§B της απόφασης έγκρισης αφορά σε όλο το χρονικό διάστημα των μακροχρόνιων υποχρεώσεων και ως εκ τούτου αφορά το σύνολο της δημόσιας δαπάνης ύψους 95.286,38€ ...

Τονίζεται ότι η παραπάνω Απόφαση Δημοσιονομικής Διόρθωσης προτείνεται εξαιτίας της άρνησης του τελικού αποδέκτη να προσκομίσει τα δικαιολογητικά που αναφέρονται στο 21045/21-10-2014 έγγραφο. Ως εκ τούτου καλείται εκ νέου ο τελικός αποδέκτης να προσκομίσει τα απαιτούμενα δικαιολογητικά εντός της προθεσμίας που τίθεται από την ΚΥΑ 907/052/2003 άρθρο 1§3 για την υποβολή των αντιρρήσεων του. Στην περίπτωση αυτή, η Υπηρεσία θα αναιρέσει τους λόγους για τους οποίους προτείνεται η επιβολή Δημοσιονομικής Διόρθωσης (άρνηση ελέγχου) και θα εξετάσει τα δικαιολογητικά και τα πραγματικά περιστατικά αναφορικά με την τήρηση των μακροχρόνιων υποχρεώσεων του τελικού αποδέκτη στα πλαίσια συμπληρωματικού ελέγχου σύμφωνα με την διαδικασία της ΚΥΑ 907/052/2003 άρθρο 1§3 III».

3. Κατόπιν αυτών, διαβιβάσθηκε στην δικαιούχο εταιρεία απόσπασμα της έκθεσης ελέγχου και ταυτοχρόνως αυτή εκαλείτο να καταβάλει το αχρεωστήτως καταβληθέν ποσό ή να υποβάλει τις απόψεις της εντός προθεσμίας 30 ημερολογιακών ημερών από την παραλαβή του ανωτέρω αποσπάσματος. Εν συνεχεία, όπως εκτίθεται στο από 10-6-2016 ηλεκτρονικό μήνυμα που μας απέστειλε η ερωτώσα υπηρεσία, η δικαιούχος κατέθεσε τα δικαιολογητικά που της είχαν ζητηθεί. Αυτά ελέγχθηκαν από την ερωτώσα υπηρεσία και εκ του ελέγχου αυτού συνήχθησαν οι κρίσεις της περί μειωμένης επισκεψιμότητας και περί της κατά πολύ χαμηλότερης από αυτήν που προβλέφθηκε αποδοτικότητας της επένδυσης, οι οποίες εκτίθενται στο έγγραφο του ερωτήματος. Πόρισμα οριστικού ελέγχου ζητήθηκε από την ερωτώσα υπηρεσία, πλην όμως διευκρινίσθηκε από αυτήν ότι δεν έχει ακόμα συνταχθεί οριστικό πόρισμα ελέγχου, λόγω του ότι η υπηρεσία αναμένει την απάντηση του Ν.Σ.Κ. στο ερώτημα.

4. Επίσης, εκτίθεται από την ερωτώσα υπηρεσία ότι, προς εκτέλεση της υπ' αριθ. Α14/160 (3403ΞΑ) κατεπείγουσας παραγγελίας του Εισαγγελέα Πρωτοδικών Κω, στο πλαίσιο διενέργειας συμπληρωματικής προκαταρκτικής εξέτασης, η

Πταισματοδίκης του 17^{ου} Τμήματος του Πταισματοδικείου Αθηνών, με το υπ' αριθ. πρωτ. 543/22-12-2015 έγγραφό της, της ζήτησε, μεταξύ άλλων, «έγγραφο από το οποίο να διευκρινίζεται με σαφήνεια και συγκεκριμένα ποια η εξέλιξη σε σχέση με τη δημοσιονομική διόρθωση ... ποσού δημόσιας δαπάνης 95.286,38€, που προέκυψε κατά τον έλεγχο τήρησης μακροχρόνιων υποχρεώσεων στην εταιρεία «Ε.Σ. ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.», δικαιούχο του έργου Αποκατάσταση παραδοσιακού κτίσματος με μετατροπή του σε τουριστικό κατάλυμα».

5. Με το υπ' αριθ. πρωτ. 487/17-2-2016 έγγραφό της, η ερωτώσα υπηρεσία απάντησε ότι «έχει υποβληθεί στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (ΝΣΚ) σχετικό ερώτημα, από την απάντηση του οποίου εξαρτάται αν θα προκύψει αχρεώστητη καταβολή του ποσού των 95.286,38€, είτε θα παύσει η αναζήτηση του παραπάνω ποσού».

6. Κατόπιν των ανωτέρω δεδομένων, υπεβλήθη το παρόν ερώτημα.

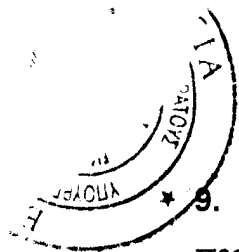
ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

α. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1257/1999 του Συμβουλίου της 17ης Μαΐου 1999 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) και για την τροποποίηση και κατάργηση ορισμένων κανονισμών

7. Ο κανονισμός 1257/1999 καταργήθηκε από 1ης Ιανουαρίου 2007, με τον κανονισμό 1698/2005 του Συμβουλίου, της 20ής Σεπτεμβρίου 2005¹, εξακολουθούσε όμως να εφαρμόζεται στις δράσεις που είχαν εγκριθεί από την Επιτροπή κατά την διάρκεια της ισχύος του, πριν από την 1η Ιανουαρίου 2007 (άρθρο 93 του κανονισμού 1698/2005).

8. Σύμφωνα με το **άρθρο 33** του κανονισμού 1257/1999, «παρέχεται στήριξη για μέτρα, που αφορούν γεωργικές δραστηριότητες και τη μετατροπή τους ή που αφορούν αγροτικές δραστηριότητες, τα οποία δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής άλλου μέτρου που αναφέρεται στον παρόντα τίτλο», μεταξύ των οποίων και μέτρα για «την ενθάρρυνση των τουριστικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων».

¹ Θεσπίζει τους γενικούς κανόνες που διέπουν την κοινοτική στήριξη για την αγροτική ανάπτυξη, η οποία χρηματοδοτείται πλέον από ένα νέο Ταμείο, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ). Το Ταμείο αυτό ιδρύθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 2005, για τη χρηματοδότηση της κοινής γεωργικής πολιτικής, ο οποίος άρχισε να εφαρμόζεται από την 1η Ιανουαρίου 2007.

9. Σύμφωνα δε με την διάταξη της **παραγράφου 1 του άρθρου 36**, «στις περιοχές που καλύπτονται από τον στόχο αριθ. 1 [: μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα], εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1260/1999, όπως συμπληρώνεται από τις ειδικές διατάξεις που περιλαμβάνονται στον παρόντα κανονισμό ...».

10. Σύμφωνα με την διάταξη της **παραγράφου 1 του άρθρου 37** του ίδιου κανονισμού, «στήριξη υπέρ της αγροτικής ανάπτυξης παρέχεται μόνο για μέτρα που συμφωνούν με το κοινοτικό δίκαιο».

11. Περαιτέρω, σύμφωνα με την διάταξη της **παραγράφου 4** του ίδιου άρθρου, «τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν πρόσθετους ή περισσότερο περιοριστικούς όρους για τη χορήγηση κοινοτικής στήριξης για την αγροτική ανάπτυξη, εφόσον οι όροι αυτοί έχουν συνοχή με τους στόχους και τις απαιτήσεις που καθορίζονται στον παρόντα κανονισμό».

β. Κανονισμός (ΕΚ) 1260/1999 του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 1999, περί γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά Ταμεία

12. Ο κανονισμός 1260/1999 θεσπίζει το σύνολο των κανόνων και των διαδικασιών που διέπουν τις παρεμβάσεις του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) και του Ταμείου Συνοχής.

13. Ο κανονισμός 1260/1999 καταργήθηκε από την 1η Ιανουαρίου 2007, με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου της 11ης Ιουλίου 2006, που όμως δεν επηρεάζει τη συνέχιση συνδρομής η οποία συγχρηματοδοτείται από τα διαρθρωτικά ταμεία και έχει εγκριθεί από την Επιτροπή με βάση - μεταξύ άλλων - τον κανονισμό 1260/1999 (άρθρα 105 παράγραφος 1 και 107 του κανονισμού 1083/2006)².

14. Το **άρθρο 30** του κανονισμού 1260/1999, που επιγράφεται «Επιλεξιμότητα», ορίζει στην παράγραφο 4:

«Τα κράτη μέλη βεβαιούνται ότι μια πράξη διατηρεί το δικαίωμα της στη συμμετοχή των Ταμείων μόνον εάν, επί διάστημα πέντε ετών από την ημερομηνία

² Το άρθρο 105, παράγραφος 1, του κανονισμού 1083/2006 ορίζει τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός δεν επηρεάζει τη συνέχιση ή την τροποποίηση, συμπεριλαμβανομένης της συνολικής ή μερικής ακύρωσης, συνδρομής η οποία συγχρηματοδοτείται από τα διαρθρωτικά ταμεία ή έργου το οποίο συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Συνοχής και έχει εγκριθεί από την Επιτροπή με βάση [τον κανονισμό 1260/1999], ή οποιαδήποτε άλλη νομοθετική πράξη η οποία εφαρμόζεται στην εν λόγω συνδρομή στις 31 Δεκεμβρίου 2006, η οποία εν συνεχεία εφαρμόζεται στην εν λόγω συνδρομή ή στα εν λόγω έργα έως το κλείσιμό τους».

έκδοσης της απόφασης της αρμόδιας εθνικής αρχής ή της διαχειριστικής αρχής σχετικά με τη συμμετοχή των Ταμείων, η πράξη αυτή δεν υποστεί σημαντική τροποποίηση η οποία:

- α) να επηρεάζει τη φύση της ή τους όρους υλοποίησής της ή παρέχει αδικαιολόγητο πλεονέκτημα σε μια επιχείρηση ή δημόσιο οργανισμό και
- β) να απορρέει είτε από μεταβολή της φύσης του ιδιοκτησιακού καθεστώτος μιας υποδομής είτε από τη διακοπή ή τη μετεγκατάσταση μιας παραγωγ[ικ]ής δραστηριότητας.

Τα κράτη μέλη ενημερώνουν την Επιτροπή για κάθε τέτοια αλλαγή. Σε περίπτωση αλλαγής αυτού του είδους, εφαρμόζεται το άρθρο 39»³.

15. Το άρθρο 38 του εν λόγω κανονισμού, που επιγράφεται «Γενικές διατάξεις», προβλέπει στην παράγραφο 1:

«Με την επιφύλαξη της ευθύνης της Επιτροπής για την εκτέλεση του γενικού προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα κράτη μέλη φέρουν την ευθύνη σε πρώτο βαθμό για τον δημοσιονομικό έλεγχο των παρεμβάσεων. Για το σκοπό αυτό, λαμβάνουν ιδίως τα ακόλουθα μέτρα : ...

- ε) προλαμβάνουν, εντοπίζουν και διορθώνουν τις παρατυπίες, τις ανακοινώνουν στην Επιτροπή σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες, και τηρούν την Επιτροπή ενήμερη όσον αφορά την εξέλιξη των διοικητικών και δικαστικών διώξεων ...

³ Ανάλογες είναι και οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 72 του μεταγενέστερου κανονισμού 1698/2005 :

«1. Με την επιφύλαξη των κανόνων που αφορούν την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και την ελευθερία εγκατάστασης κατά την έννοια των άρθρων 43 και 49 της συνθήκης, το κράτος μέλος εξασφαλίζει ότι μια πράξη που αφορά επένδυση διατηρεί το δικαίωμά της στη συνεισφορά του ΕΓΤΑΑ, εάν η εν λόγω πράξη, επί διάστημα πέντε ετών από την απόφαση χρηματοδότησης της διαχειριστικής αρχής, δεν υποστεί σημαντική τροποποίηση η οποία:

- α) επηρεάζει τη φύση της ή τους όρους υλοποίησής της ή παρέχει αδικαιολόγητο πλεονέκτημα σε μια επιχείρηση ή δημόσιο οργανισμό·
- β) απορρέει είτε από μεταβολή της φύσης του ιδιοκτησιακού καθεστώτος μιας υποδομής είτε από τη διακοπή ή τη μετεγκατάσταση μιας παραγωγικής δραστηριότητας.

2. Τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά ανακτώνται σύμφωνα με το άρθρο 33 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1290/2005».

Άρθρο 33 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1290/2005:

«1. Τα κράτη μέλη επιβάλλουν τις δημοσιονομικές επανορθώσεις που αποτελούν συνέπεια της διαπίστωσης παρατυπιών ή αμέλειας στις πράξεις ή στα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης, ακυρώνοντας το σύνολο ή μέρος της αντίστοιχης κοινοτικής χρηματοδότησης. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη το είδος και τη σοβαρότητα των παρατυπιών που διαπίστωσαν, καθώς και την οικονομική ζημία που υπέστη το ΕΓΤΑΑ.

2. Σε περίπτωση όπου τα κοινοτικά κονδύλια έχουν ήδη καταβληθεί στο δικαιούχο, ανακτώνται από το διαπιστευμένο οργανισμό πληρωμών σύμφωνα με τις οικείες διαδικασίες ανάκτησης και επαναχρησιμοποιούνται σύμφωνα με την παράγραφο 3 στοιχείο γ)».

η) αναγκούν τα ποσά που ενδεχομένως έχουν απολεσθεί λόγω παρατυπιών οι οποίες διαπιστώθηκαν, χρεώνοντας, ανάλογα με την περίπτωση, τόκους υπερημερίας».

16. Το άρθρο 39 του ίδιου κανονισμού, που επιγράφεται «Δημοσιονομικές διορθώσεις», ορίζει στην παράγραφο 1:

«Τα κράτη μέλη φέρουν κατά πρώτο λόγο την ευθύνη για τη δίωξη των παρατυπιών, ενεργώντας κατόπιν αποδείξεων για οιαδήποτε μείζονα τροποποίηση επηρεάζει τη φύση ή τους όρους εφαρμογής ή ελέγχου μιας παρέμβασης, και πραγματοποιώντας τις αναγκαίες δημοσιονομικές διορθώσεις.

Το κράτος μέλος πραγματοποιεί τις δημοσιονομικές διορθώσεις που απαιτούνται σε σχέση με την επί μέρους ή τη συστηματικής φύσεως παρατυπία. Οι διορθώσεις που πραγματοποιούνται από το κράτος μέλος συνίστανται σε ολική ή μερική κατάργηση της σχετικής κοινοτικής συμμετοχής. Τα κοινοτικά κονδύλια που ελευθερώνονται με τον τρόπο αυτό, μπορούν να διατεθούν εκ νέου από το κράτος μέλος στη συγκεκριμένη παρέμβαση, τηρουμένων των λεπτομερών κανόνων που καθορίζονται δυνάμει του άρθρου 53, παράγραφος 2»⁴.

γ. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1320/2006 της Επιτροπής της 5^{ης} Σεπτεμβρίου 2006, για τη θέσπιση μεταβατικών κανόνων όσον αφορά τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης που προβλέπεται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου

17. Στην διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του κανονισμού ορίζεται ότι «... στην περίπτωση συγκεκριμένου είδους μέτρων ή επιμέρους μέτρων που παρατίθενται στο παράρτημα I [: μεταξύ των οποίων και οι βιοτεχνικές και

⁴ Ανάλογη είναι και η ρύθμιση της διατάξεως της παραγράφου 1 του άρθρου 74 του μεταγενέστερου κανονισμού 1698/2005 :

«1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα νομοθετικά, κανονιστικά και διοικητικά μέτρα, σύμφωνα με την παράγραφο 1, του άρθρου 9, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1290/2005, για να εξασφαλίζουν την αποτελεσματική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας».

Άρθρο 9 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 :

«1. Τα κράτη μέλη:

α) θεσπίζουν, στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής, όλες τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις και λαμβάνουν όλα τα άλλα μέτρα, που είναι αναγκαία για την αποτελεσματική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας, ειδικότερα για:

i) την εξακρίβωση της πραγματικής εκτέλεσης και της κανονικότητας των πράξεων που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΕ και το ΕΓΤΑΑ,

ii) την αποτροπή και τη δίωξη των παρατυπιών,

iii) την ανάκτηση των ποσών που απωλέσθησαν εξαιτίας παρατυπιών ή αμέλειας' ...».

τουριστικές δραστηριότητες], τα κράτη μέλη αρχίζουν να αναλαμβάνουν δεσμεύσεις⁵ δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 από την ημερομηνία κατά την οποία δεν αναλαμβάνονται πλέον περαιτέρω δεσμεύσεις για προγράμματα που εμπίπτουν στην τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού⁶ ...».

18. Σύμφωνα δε με την διάταξη της **παραγράφου 1 του άρθρου 7** του εν λόγω κανονισμού, «οι δαπάνες που αφορούν τις πολυετείς δεσμεύσεις ... σε σχέση με πληρωμές που πρέπει να πραγματοποιηθούν μετά την τελική ημερομηνία επιλεξιμότητας των δαπανών της τρέχουσας περιόδου προγραμματισμού, είναι επιλέξιμες στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ κατά τη νέα περίοδο προγραμματισμού».

δ. Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής C-3102/20-VI-2008, για την τροποποίηση των αποφάσεων σχετικά με την έγκριση 14 επιχειρησιακών προγραμμάτων για τις κοινοτικές διαρθρωτικές παρεμβάσεις στις περιφέρειες οι οποίες εμπίπτουν στο στόχο 1 στην Ελλάδα

19. Με την απόφαση αυτή, προβλέπεται η παράταση επιλεξιμότητας δαπανών κατά ένα χρόνο (από 31-12-2008 έως 31-12-2009), για όλους του Άξονες Προτεραιότητας του ΕΠΑΑ – ΑΥ. Ειδικότερα :

20. Στο **προοίμιο** της αποφάσεως αυτής, (**αρ. 3**) εκτίθενται τα εξής :

«Με την απόφαση E(2001) 845 της 6ης Απριλίου 2001, όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την απόφαση E(2006) 6421 της 7ης Δεκεμβρίου 2006, η Επιτροπή ενέκρινε το επιχειρησιακό πρόγραμμα "Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου" για κοινοτική διαρθρωτική ενίσχυση στις περιφέρειες του στόχου 1 στην Ελλάδα».

21. Εν συνεχεία, στο **άρθρο 3** της εν λόγω αποφάσεως ορίζεται ότι :

«Στο **άρθρο 5** της απόφασης E(2001) 845 για την έγκριση του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Αγροτική Ανάπτυξη - Ανασυγκρότηση της υπαίθρου", οι ημερομηνίες "31 Δεκεμβρίου 2008" και "30 Απριλίου 2009" αντικαθίστανται από την ημερομηνία "31 Δεκεμβρίου 2009"».

ε. Κ.υ.α. 305875/8404/505/2002 (ΦΕΚ Β' 1488/28-11-2002)

22. Στο **άρθρο 21** της Κ.υ.α., ορίζεται ότι :

⁵ Άρθρο 2, εδ. στ' : «ως "δεσμεύσεις" νοούνται οι νομικές δεσμεύσεις που αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη υπέρ των δικαιούχων των μέτρων αγροτικής ανάπτυξης».

⁶ Άρθρο 2, εδ. δ' : «"τρέχουσα περίοδος προγραμματισμού" νοείται η περίοδος προγραμματισμού βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/1999 που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2006».

«1. Ο τελικός αποδέκτης οφείλει να εκτελέσει την επένδυση σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στην αίτηση μελέτη που υποβλήθηκε στη Δομή Στήριξης και έτυχε έγκρισης σύμφωνα με την διαδικασία που προβλέπεται στα άρθρα 15, 17 & 18 και μέσα στα χρονικά περιθώρια που προσδιορίζονται στην απόφαση του Υπουργού Γεωργίας ή των Γενικών Γραμματέων των Περιφερειών (άρθρο 17, παρ. 4)».

23. Περαιτέρω, στο **άρθρο 30**, ορίζεται ότι :

«1. ... Τα αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντα ποσά ενισχύσεων θα ανακτώνται σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις».

στ. Οδηγός Εφαρμογής, Φεβρουάριος 2003

24. Στο κεφάλαιο «ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ», παράγραφος 4.1, του ανωτέρω Οδηγού, ορίζεται ότι μία από τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται από τις υποψήφιες επενδύσεις που υποβάλλονται από τους δικαιούχους είναι «η οικονομική βιωσιμότητα και η παροχή επαρκών εγγυήσεων ως προς την αποδοτικότητα των επενδύσεων που θα υλοποιηθούν και η πρόβλεψη θετικών αποτελεσμάτων χρήσης προ φόρων και αποσβέσεων για πέντε έτη μετά την ολοκλήρωση της επένδυσης».

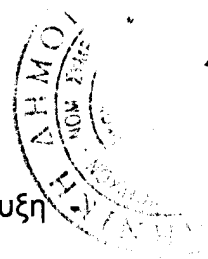
25. Στο κεφάλαιο «ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΩΝ – ΚΥΡΩΣΕΙΣ», παράγραφοι 6, 8 και 12, προβλέπεται ότι :

«6. Ο επενδυτής υποχρεούται στην τήρηση των όρων της απόφασης υπαγωγής. Σε περίπτωση μη τήρησης των όρων αυτών, ο Υπουργός Γεωργίας εκδίδει απόφαση ανάκλησης της υπαγωγής και μερικής ή ολικής επιστροφής των ποσών της δημόσιας επιχορήγησης ...

8. ... Σε περίπτωση που ο επενδυτής κατά τη διάρκεια της πενταετίας μετά την ολοκλήρωση της επένδυσης, παύσει τη λειτουργία του ... ή μεταβάλει τη χρήση της ενισχυόμενης επένδυσης, υποχρεούται σε αναλογική επιστροφή του ποσού της δημόσιας επιχορήγησης ...

12. Οποιαδήποτε επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών δημόσιας επιχορήγησης γίνεται από την ημερομηνία καταβολής του σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Δημοσίων Εσόδων».

ζ. ΥΑ 237792/4596/16-5-2003 απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (απόφαση λεπτομερειών εφαρμογής της ΚΥΑ 505/2002 για τα

«καθεστώτα ενισχύσεων» των Ο.Π.Α.Α.Χ. του Ε.Π. «Αγροτική Ανάπτυξη Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000-2006»)

26. Στο άρθρο 8 της ανωτέρω αποφάσεως, ορίζεται ότι :

«1. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται αναλυτικά στη συνέχεια και αφορούν στην υλοποίηση του έργου από τον τελικό αποδέκτη κατά παράβαση της σχετικής απόφασης έγκρισης, η απόφαση αυτή ανακαλείται, οι εγγυητικές επιστολές καλής εκτέλεσης καταπίπτουν και τα ποσά της ενίσχυσης, που έχουν τυχόν καταβληθεί ανακτώνται ...

2. Σε περίπτωση τροποποίησης του χαρακτήρα και των στόχων του έργου ή των ουσιαστών χαρακτηριστικών του ή της παύσης της λειτουργίας του μετά την οριστική παραλαβή τουλάχιστον για 3 έτη μετά την πληρωμή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή του τελικού υπολοίπου του Επιχειρησιακού Προγράμματος, εκτός αν η υποχρέωση αυτή προβλέπεται για μακρύτερο χρονικό διάστημα σύμφωνα με την απόφαση έγκρισης του έργου».

η. Απόφαση έγκρισης επενδυτικού σχεδίου 1848/21-02-2008 του Ειδικού Γραμματέα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

27. Για την έκδοση της αποφάσεως αυτή, ελήφθη υπόψη η αίτηση και ο φάκελος υποψηφιότητας (αρ. 8 του προοιμίου της) και το επενδυτικό σχέδιο εγκρίθηκε υπό τον τίτλο «ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΚΤΙΣΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΑΤΑΛΥΜΑ».

28. Στην εν λόγω απόφαση ορίζονται τα εξής :

«Άρθρο 8. Κυρώσεις – Έλεγχοι

A. Δήλωση ψευδών ή ανακριβών στοιχείων από τον Τελικό Αποδέκτη αποτελεί λόγο απένταξης του από το πρόγραμμα και αποκλεισμού του για διάστημα έως δέκα (10) ετών από κάθε μορφής ενισχύσεις προσανατολισμού.

B. Ο Τελικός Αποδέκτης υποχρεούται στην τήρηση των όρων της παρούσας απόφασης. Σε περίπτωση μη τήρησης των όρων αυτών, ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων εκδίδει απόφαση ανάκλησης της παρούσας απόφασης και μερικής ή ολικής επιστροφής των ποσών της δημόσιας επιχορήγησης.

Γ. Ο Τελικός Αποδέκτης δεσμεύεται ... να μην μεταβάλει τη χρήση της ενισχυόμενης επένδυσης για χρονικό διάστημα πέντε (5) ετών, μετά την ολοκλήρωσή της. Σε περίπτωση που ο τελικός αποδέκτης κατά τη διάρκεια της

πενταετίας μετά την ολοκλήρωση του έργου, παύσει τη λειτουργία του ... υποχρεούται σε αναλογική επιστροφή του ποσού της δημόσιας επιχορήγησης.

Δ. ...

Ζ. Οποιαδήποτε επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών δημόσιας επιχορήγησης γίνεται εντόκως από την ημερομηνία καταβολής τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Δημοσίων Εσόδων.

Η. ...

Θ. Ο Τελικός Αποδέκτης υποχρεούται την τήρηση των όρων και προϋποθέσεων της ΚΥΑ 471/2001, όπως ισχύει κάθε φορά, στις περιπτώσεις δημιουργίας ... τουριστικών καταλυμάτων και λοιπών τουριστικών εγκαταστάσεων ... Σε περίπτωση μη τήρησης των όρων αυτών, ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων δύναται να εκδώσει απόφαση ανάκλησης της υπαγωγής και επιστροφής των ποσών της δημόσιας επιχορήγησης.

Άρθρο 13. Λοιποί Γενικοί Όροι

Η παρούσα απόφαση κατά τα λοιπά γενικά και ειδικά σημεία διέπεται από τους γενικούς όρους της ΚΥΑ 505/2002 και την 237792/4596/16-5-2003 Απόφαση Λεπτομεριών της ΚΥΑ 505/2002, όπως ισχύουν κάθε φορά».

Θ. ΥΑ 7462/1-6-2009 «Παράταση χρονοδιαγράμματος ολοκλήρωσης επενδυτικών σχεδίων των Μέτρων του Άξονα 7 που αφορούν σε Καθεστώτα Ενίσχυσης (Ιδιωτικές Επενδύσεις)»

29. Για την έκδοση της αποφάσεως αυτής, ελήφθη υπόψη «το γεγονός ότι σημαντικός αριθμός επενδυτικών σχεδίων βρίσκονται στην φάση ολοκλήρωσης τους και αδυνατούν να τηρήσουν την ισχύουσα προθεσμία» (προοίμιο, αρ. 12). Για το λόγο αυτό, σύμφωνα με την ανωτέρω απόφαση «ως νέα καταληκτική ημερομηνία ολοκλήρωσης των επενδυτικών σχεδίων ορίζεται η 30-06-2009».

Η ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ Δ.Ε.Ε

α. Ως προς τη «σημαντική τροποποίηση» του επενδυτικού σχεδίου

30. Έχει κριθεί από το Δ.Ε.Ε. ότι «το άρθρο 30, παράγραφος 4, του κανονισμού 1260/1999 καθιερώνει αρχή σύμφωνα με την οποία μια πράξη διατηρεί το δικαίωμά της στη συμμετοχή των διαρθρωτικών Ταμείων μόνον εάν, επί διάστημα πέντε ετών από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης της αρμόδιας εθνικής

αρχής ή της διαχειριστικής αρχής σχετικά με τη συμμετοχή των Ταμείων, η πράξη αυτή δεν υποστεί «σημαντική τροποποίηση» ...

Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι, προκειμένου να θεωρηθεί ότι μια τροποποίηση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 30, παράγραφος 4, του κανονισμού 1260/1999, πρέπει να εξακριβώνεται καταρχάς ότι η πράξη που υφίσταται την τροποποίηση εμπίπτει στο άρθρο αυτό και, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, να εξετάζεται στη συνέχεια αν η τροποποίηση πληροί τις προϋποθέσεις του πρώτου εδαφίου, στοιχεία α' και β', της διάταξης αυτής, με δεδομένο ότι από τη χρήση του συμπλεκτικού συνδέσμου «και» μεταξύ των δύο προϋποθέσεων που διαλαμβάνονται στο εν λόγω άρθρο 30, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, στοιχεία α' και β', συνάγεται ότι η τροποποίηση πρέπει να πληροί σωρευτικά τις δύο αυτές προϋποθέσεις.

Κατά την εξέταση των προϋποθέσεων αυτών πρέπει να επαληθεύεται, πρώτον, αν η επίμαχη τροποποίηση πληροί την προϋπόθεση του άρθρου 30, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β', του κανονισμού 1260/1999, κατά την οποία η τροποποίηση πρέπει να απορρέει είτε από μεταβολή της φύσης του ιδιοκτησιακού καθεστώτος μιας υποδομής είτε από τη διακοπή ή τη μετεγκατάσταση μιας παραγωγικής δραστηριότητας...

Δεύτερον, πρέπει να εξετάζεται αν η επίμαχη τροποποίηση εμπίπτει σε μία από τις περιπτώσεις που διαλαμβάνονται στο άρθρο 30, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', του εν λόγω κανονισμού, ήτοι αν επηρεάζει τη φύση ή τους όρους υλοποίησης της οικείας πράξης ή αν παρέχει αδικαιολόγητο πλεονέκτημα σε μια επιχείρηση ή δημόσιο οργανισμό, δεδομένου ότι οι περιπτώσεις αυτές αφορούν τις συνέπειες της επίμαχης τροποποίησης.

Τρίτον, κατόπιν της εξέτασης των προϋποθέσεων που διαλαμβάνονται στο άρθρο 30, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, στοιχεία α' και β', του κανονισμού 1260/1999, πρέπει να εξακριβώνεται αν οι επίμαχες τροποποιήσεις είναι σημαντικές ...

Εντεύθεν προκύπτει ότι οι επιδιωκόμενοι από τα διαρθρωτικά Ταμεία στόχοι μπορούν να επιτευχθούν μόνον αν η χορηγούμενη εκ μέρους των Ταμείων χρηματοδότηση και ο συναφής με αυτή έλεγχος αφορούν τις πράξεις και τις δαπάνες που συνδέονται όχι μόνο με την εκτέλεση της πράξης, αλλά και με τον τρόπο υλοποίησης και διαχείρισής της, εντός του ορίου της πενταετίας που

προβλέπεται στο άρθρο 30, παράγραφος 4, του κανονισμού 1260/1999. Μόνον υπό την προϋπόθεση αυτή μπορεί να διασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα της δράσης των εν λόγω ταμείων, καθόσον αποτρέπεται ο κίνδυνος χρηματοδότησης έργων τα οποία, αφού εκτελεστούν, και κατόπιν τροποποίησης της διαχείρισής τους, παύουν πλέον να εκπληρώνουν τους στόχους βάσει των οποίων χορηγήθηκε η χρηματοδότηση.

Κατόπιν του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, ... το άρθρο 30, παράγραφος 4, του κανονισμού 1260/1999 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αφορά τόσο τροποποιήσεις που επέρχονται κατά το στάδιο εκτέλεσης του έργου όσο και τροποποιήσεις που επέρχονται σε μεταγενέστερο χρόνο, ιδίως κατά τη διαχείριση του έργου, καθόσον οι τροποποιήσεις αυτές επέρχονται εντός της προβλεπόμενης στη διάταξη αυτή πενταετίας ...

Συναφώς επισημαίνεται καταρχάς ότι, εφόσον αποδειχθεί ότι οι επίμαχες τροποποιήσεις δεν μπορούν χαρακτηρισθούν «σημαντικές» κατά την έννοια του άρθρου 30, παράγραφος 4, του κανονισμού 1260/1999, το οικείο κράτος μέλος πρέπει πάντως να εξετάσει, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 38, παράγραφος 1, στοιχεία ε' και η', του κανονισμού αυτού, αν η τροποποίηση συνιστά παρατυπία κατά την έννοια των άρθρων 38 και 39 του εν λόγω κανονισμού, ως προς την οποία θα πρέπει στη συνέχεια να πραγματοποιήσει τις αναγκαίες δημοσιονομικές διορθώσεις και να ανακτήσει τα ποσά που ενδεχομένως έχουν απολεσθεί, χρεώνοντας, ανάλογα με την περίπτωση, τόκους υπερημερίας» (απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2013, C-388/12, *Comune di Ancona*, ECLI:EU:C:2013:734, σκέψεις 18-19, 21-23, 28-29 και 44).

β. Ως προς την «παρατυπία»

31. Έχει γίνει επίσης δεκτό από το Δ.Ε.Ε. ότι «το άρθρο 38, παράγραφος 1, στοιχείο ε', του κανονισμού 1260/1999 σκοπεί στην προστασία του γενικού προϋπολογισμού της Ένωσης από κάθε πράξη ή παράλειψη που θα μπορούσε να τον ζημιώσει.

Από την όλη οικονομία του άρθρου 38 του κανονισμού 1260/1999 προκύπτει ότι η έννοια της «παρατυπίας» αφορά την παράνομη χρήση κεφαλαίων της Ένωσης ...

Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, ο όρος «παρατυπία», κατά το άρθρο 38, παράγραφος 1, στοιχείο ε', του κανονισμού 1260/1999, έχει την έννοια ότι αναφέρεται σε κάθε παραβίαση του δικαίου της Ένωσης απορρέουσα από πράξη ή παράλειψη που θα μπορούσε να προκαλέσει ζημία στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης.

Λαμβανομένου υπόψη του εν λόγω ορισμού της «παρατυπίας», το άρθρο 38, παράγραφος 1, στοιχείο ε', του κανονισμού 1260/1999 έχει την έννοια ότι υποχρεώνει τα κράτη μέλη να προλαμβάνουν, να εντοπίζουν και να θεραπεύουν τις παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης οι οποίες απορρέουν από πράξη ή παράλειψη που θα μπορούσε να προκαλέσει ζημία στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης, να ανακοινώνουν τέτοιες παρατυπίες στην Επιτροπή και να την κρατούν ενήμερη για την εξέλιξη των σχετικών με τις παρατυπίες αυτές διοικητικών και ενδίκων διαδικασιών ...

Επιπλέον, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι το σύστημα επιδοτήσεων το οποίο έχει θεσπίσει η ρύθμιση της Ένωσης στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στην εκπλήρωση από τον δικαιούχο της επιδοτήσεως σειράς υποχρεώσεων που του παρέχουν δικαίωμα λήψεως της προβλεπόμενης χρηματοδοτικής συνδρομής ...» (απόφαση της 3ης Σεπτεμβρίου 2014, C-410/13, «Baltlanta» UAB, ECLI:EU:C:2014:2134, σκέψεις 45, 48-50).

32. Ειδικότερα, έχουν επίσης κριθεί τα εξής:

«Επομένως, μολονότι ...παρατυπία συνιστά η παράβαση του δικαίου της Ένωσης, εντούτοις δεν αποκλείεται μια τέτοια παρατυπία να απορρέει επίσης από παράβαση του εθνικού δικαίου.

... Στο πλαίσιο αυτό, η έννοια της παρατυπίας ...πρέπει να θεωρηθεί ότι αφορά όχι μόνον οποιαδήποτε παράβαση του εν λόγω δικαίου αλλά και την παράβαση των διατάξεων του εθνικού δικαίου οι οποίες συμβάλλουν στην ορθή εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης σχετικά με τη διαχείριση έργων που χρηματοδοτούνται από τα Ταμεία της Ένωσης.

Ωστόσο, δεδομένου ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο οι παραβιάσεις της εθνικής νομοθεσίας να θέτουν σε κίνδυνο την αποτελεσματικότητα της παρεμβάσεως των διαρθρωτικών ταμείων, ερμηνεία κατά την οποία οι εν λόγω παραβιάσεις δεν συνιστούν «παρατυπία» ... δεν εγγυάται την πλήρη υλοποίηση των σκοπών που ο νομοθέτης της Ένωσης επιδιώκει στον εν λόγω τομέα.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω παρατηρήσεων, ο όρος «παρατυπία» ... έχει την έννοια ότι αναφέρεται επίσης στην παράβαση των διατάξεων του εθνικού δικαίου που έχουν εφαρμογή στις υποστηριζόμενες από τα διαρθρωτικά ταμεία δράσεις» (απόφαση της 26ης Μαΐου 2016, C-260/14 και C-261/14, *Județul Neamț*, ECLI:EU:C:2016:7, σκέψεις 36-37, 42-43).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

33. Από τις προπαρατεθείσες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους και την υπαγωγή σ'αυτές των πραγματικών περιστατικών τα οποία δίδονται από την ερωτώσα Υπηρεσία, καθώς και από τα προεκτεθέντα πορίσματα της νομολογίας του Δ.Ε.Ε., προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα :

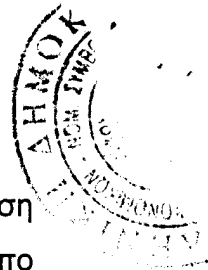
α. Κατά χρόνον εφαρμοστέο δίκαιο

34. Κατ' αρχάς, επισημαίνεται ότι, οι κανονισμοί 1257/1999 και 1260/1999 έχουν εφαρμογή *ratione temporis* στην παρούσα υπόθεση, δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από το διδόμενο ιστορικό, η εταιρεία Ε.Σ. & ΣΙΑ ΕΕ. υπέβαλε την αίτησή της για τη χορήγηση χρηματοδοτικής συνδρομής το Σεπτέμβριο 2005, στο πλαίσιο του Μέτρου «Ενθάρρυνση των τουριστικών και βιοτεχνικών Δραστηριοτήτων» του Άξονα 7 (Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου – ΟΠΑΑΧ) του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου» (ΕΠΑΑ – ΑΥ) του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ) 2000-2006, το οποίο εγκρίθηκε κατά τη διάρκεια της ισχύος των εν λόγω κανονισμών (πρβλ. απόφαση της 3ης Σεπτεμβρίου 2014, C-410/13, «*Baltlanta*» *UAB*, σκέψη 35, ECLI:EU:C:2014:2134).

Σε κάθε περίπτωση, οι μεταγενέστεροι κανονισμοί 1268/2005 (άρθρο 93) και 1083/2006 (άρθρα 105 παράγραφος 1 και 107), ορίζουν ότι οι κανονισμοί 1257/1999 και 1260/1999 εξακολουθούν να εφαρμόζονται στις δράσεις που έχουν εγκριθεί από την Επιτροπή δυνάμει των διατάξεών τους πριν από την 1η Ιανουαρίου 2007.

β. «Σημαντική τροποποίηση» - παρατυπία

35. Όπως γίνεται δεκτό από τη νομολογία του Δ.Ε.Ε. (βλ. ανωτέρω, παρ. 30), σύμφωνα με τις κρίσιμες, στην προκειμένη περίπτωση, διατάξεις του άρθρου 30

παράγραφος 4 του κανονισμού 1260/1999, η χορηγούμενη χρηματοδότηση συνδέεται όχι μόνο με την εκτέλεση της πράξης, αλλά και με τον τρόπο υλοποίησης και διαχείρισής της.

36. Σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη, εάν, κατά την διαχείριση, επέλθει σημαντική τροποποίηση της πράξης που απορρέει, μεταξύ άλλων από τη διακοπή της παραγωγικής δραστηριότητας και επηρεάζει τη φύση ή τους όρους υλοποίησης της πράξης, τότε η πράξη αυτή δεν διατηρεί το δικαίωμά της στη συμμετοχή των Ταμείων και θα πρέπει, κατ'εφαρμογή του άρθρου 39 του κανονισμού, να επιβληθούν δημοσιονομικές διορθώσεις και να ανακτηθούν τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά.

37. Σε κάθε δε περίπτωση, σύμφωνα με τη νομολογία του Δ.Ε.Ε. (βλ. ανωτέρω, παρ. 30), εφόσον οι επελθούσες τροποποιήσεις δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν «σημαντικές» κατά την έννοια του άρθρου 30, παράγραφος 4, του κανονισμού 1260/1999, το κράτος μέλος πρέπει να εξετάσει, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 38, παράγραφος 1, στοιχεία ε' και η', του κανονισμού αυτού, αν η τροποποίηση συνιστά παρατυπία κατά την έννοια των άρθρων 38 και 39 του εν λόγω κανονισμού, ως προς την οποία θα πρέπει στη συνέχεια να πραγματοποιήσει τις αναγκαίες δημοσιονομικές διορθώσεις και να ανακτήσει τα ενδεχομένως αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά.

38. Για την εκτίμηση δε της ύπαρξης ή μη παρατυπίας, ερευνάται εάν υπάρχει παραβίαση όχι μόνο του ενωσιακού δικαίου, αλλά και των διατάξεων του εθνικού δικαίου που συμβάλλουν στην ορθή εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης (βλ. ανωτέρω, παρ. 32).

39. Ειδικότερα, από το άρθρο 21 παράγραφος 1 της κ.υ.α. 305875/8404/505/2002, από τον Οδηγό Εφαρμογής, από το άρθρο 8 παράγραφοι 1 και 2 της υ.α. 237792/4596/16-5-2003, καθώς και από το άρθρο 8 παράγραφοι Β και Γ της υπ'αριθ. 1848/21-02-2008 απόφασης έγκρισης του επενδυτικού σχεδίου (βλ. ανωτέρω, παρ. 22, 24, 26 και 28), συνάγεται ότι δημιουργείται για τα εντασσόμενα φυσικά ή νομικά πρόσωπα μία δέσμη υποχρεώσεων, ισχυουσών κατά την εκτέλεση του σχεδίου, αλλά και κατά την πενταετία που ακολουθεί μετά την ολοκλήρωσή του (βλ. γνωμοδότηση 254/2014, σελ. 13). Συνεπώς, κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, η τυχόν παραβίαση των διατάξεων αυτών συνιστά παρατυπία.

γ. Τα ευρήματα του ελέγχου

40. Στην προκειμένη περίπτωση, το εγκριθέν και επιδοτηθέν επενδυτικό σχέδιο, αφορούσε την αποκατάσταση παραδοσιακού κτίσματος και τη μετατροπή του σε τουριστικό κατάλυμα. Με την έγκριση του επενδυτικού σχεδίου και τη δημόσια χρηματοδότησή του, η δικαιούχος εταιρεία και τελική αποδέκτρια δεσμεύθηκε να διατηρήσει τον χαρακτήρα και την λειτουργία του κτίσματος ως τουριστικού καταλύματος για μία πενταετία από την ολοκλήρωση και πληρωμή του σχεδίου, δηλαδή από 01-10-2009 έως 01-10-2014.

41. Όπως εκτίθεται στο έγγραφο του ερωτήματος, κατά τον έλεγχο, διαπιστώθηκαν τα εξής :

42. Το υποέργο παρουσίαζε μειωμένη επισκεψιμότητα καθ'όλη τη διάρκεια των μακροχρόνιων υποχρεώσεων του (από 1-10-2009 έως 1-10-2014).

43. Αναφορικά με τη λειτουργία του επενδυτικού σχεδίου ως τουριστικού καταλύματος, προέκυψαν συνολικά έσοδα ύψους 6.342,06€ για τα πέντε πρώτα έτη λειτουργίας του, έναντι συνολικών εσόδων 145.655,60€ που είχαν προβλεφθεί στο φάκελο υποψηφιότητας, βάσει του οποίου εγκρίθηκε η επένδυση.

44. Επιπλέον, δεν προέκυψαν έσοδα που είχαν προβλεφθεί από λοιπές πηγές (πώληση παραδοσιακών προϊόντων, δραστηριότητες και ξεναγήσεις, λειτουργία κυλικείου bar και λειτουργία εστιατορίου), συνολικού ύψους 130.051,36€, ενώ δεν είχε λάβει χώρα βεβαίωση έναρξης εργασιών για την λειτουργία του εστιατορίου, ούτε η επενδύτρια προέβη σε δαπάνες για τρόφιμα, ποτά και λοιπά αναλώσιμα καθ'όλη τη διάρκεια των μακροχρόνιων υποχρεώσεων.

45. Συνοψίζοντας, κατά το έγγραφο του ερωτήματος, προβλέφθηκαν συνολικά έσοδα 275.707€ και τελικά πραγματοποιήθηκαν συνολικά μεικτά έσοδα 6.342,06€.

46. Όσον αφορά την κερδοφορία της επιχείρησης, η διαφορά, κατά την ερωτώσα Υπηρεσία, ανάμεσα στα προσδοκώμενα και τα πραγματικά κέρδη προ φόρων και αποσβέσεων είναι μεγάλη, με τα πραγματικά κέρδη να αποτελούν ένα πολύ μικρό ποσοστό της τάξης του 3% με 4% των προσδοκώμενων κερδών προ φόρων και αποσβέσεων, οφειλόμενο στο γεγονός ότι δεν υπήρξαν δαπάνες για τα απαραίτητα αναλώσιμα.

47. Σύμφωνα, πάντα, με τα συμπεράσματα της ερωτώσας Υπηρεσίας, από τα παραπάνω προκύπτει ότι και η αποδοτικότητα της επένδυσης είναι κατά πολύ

χαμηλότερη από αυτήν που προβλέφθηκε στον φάκελο υποψηφιότητας και συγκεκριμένα, ότι ο μέσος όρος της αποδοτικότητας της επένδυσης για κάθε ένα από τα πέντε έτη των μακροχρόνιων υποχρεώσεων ανήλθε σε ποσοστό 0,67%, ενώ η αντίστοιχη πρόβλεψη της αποδοτικότητας της επένδυσης είχε υπολογισθεί σε 27,07% κατά μέσο όρο για κάθε ένα από τα πέντε έτη των μακροχρόνιων υποχρεώσεων.

48. Περαιτέρω, κατά τη συζήτηση που επακολούθησε αναπτύχθηκαν οι εξής γνώμες:

49. Η πλειοψηφήσασα γνώμη, με την οποία τάχθηκαν η Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ. Χρυσάφουλα Αυγερινού και οι Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους Στέφανος Δέτσης, Γαρυφαλιά Σκιάνη, Δήμητρα Κεφάλα και Ευστράτιος Συνοίκης (ψήφοι 5), δέχθηκε ότι :

50. Από τις προεκτεθείσες διατάξεις και από τα νομολογιακά δεδομένα, καθώς και από τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η ερωτώσα Υπηρεσία, μετά από τον αρχικό έλεγχο των προσκομισθέντων δικαιολογητικών, δεδομένου ότι ο οριστικός δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί, προκύπτει ότι δεν αποκλείεται η μειωμένη επισκεψιμότητα να αποτελεί «σημαντική» τροποποίηση της χρηματοδοτηθείσας πράξης, κατά την έννοια της παραγράφου 4 του άρθρου 30 του κανονισμού 1260/1999, εάν, κατά την εκτίμηση του ελέγχου, θεωρηθεί ότι ισοδυναμεί, κατ'ουσίαν, με διακοπή της παραγωγικής δραστηριότητας και επηρεάζει τη φύση και τους όρους υλοποίησης της πράξης. Σύμφωνα δε με την διάταξη αυτή, σε περίπτωση μίας τέτοιας τροποποίησης, εφαρμόζεται περαιτέρω το άρθρο 39 του ανωτέρω κανονισμού. Η σοβαρότητα όμως της τροποποίησης αποτελεί εκτίμηση της ερωτώσας Υπηρεσίας, κατά την διατύπωση του πορίσματος του οριστικού ελέγχου.

51. Ανάλογα με τα πορίσματα του ελέγχου επί της εφαρμογής της παραγράφου 4 του άρθρου 30 του κανονισμού 1260/1999, θα κριθεί περαιτέρω η εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων των άρθρων 38 και 39 του κανονισμού.

52. Ειδικότερα, επί του ζητήματος αυτού, σύμφωνα με τη νομολογία του Δ.Ε.Ε. (βλ. ανωτέρω, παρ. 30), εφόσον κριθεί ότι η τροποποίηση αυτή δεν είναι «σημαντική», κατά την έννοια του άρθρου 30, παράγραφος 4, του κανονισμού 1260/1999, το κράτος μέλος πρέπει να εξετάσει, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 38, παράγραφος 1, στοιχεία ε' και η', του

κανονισμού αυτού, αν η τροποποίηση συνιστά «παρατυπία» κατά την έννοια των άρθρων 38 και 39 του εν λόγω κανονισμού, ως προς την οποία θα πρέπει στη συνέχεια να πραγματοποιήσει τις αναγκαίες δημοσιονομικές διορθώσεις και να ανακτήσει τα ποσά που ενδεχομένως έχουν απολεσθεί, χρεώνοντας, ανάλογα με την περίπτωση, τόκους υπερημερίας. Για την εφαρμογή των διατάξεων αυτών, το μέγεθος της παρατυπίας αποτελεί επίσης εκτίμηση της ερωτώσας Υπηρεσίας κατά την διατύπωση του πορίσματος του οριστικού ελέγχου.

53. Στο πλαίσιο αυτό, εάν από το εκδοθησόμενο πόρισμα του οριστικού ελέγχου, σε συνδυασμό με και τις ανωτέρω (παρ. 41-47) εκτιμήσεις της ερωτώσας Υπηρεσίας, προκύψει ότι συντρέχουν στο πρόσωπο της τελικής αποδέκτριας – δικαιούχου εταιρείας οι προϋποθέσεις των παραγράφων Α, Β, και Γ και του άρθρου 13 της υπ' αριθ. 1848/21-2-2008 απόφασης έγκρισης του επενδυτικού σχεδίου, θα επέλθουν αναλόγως οι προβλεπόμενες συνέπειες, οι οποίες συνίστανται στη μη διατήρηση της πράξης στο Πρόγραμμα και στη μερική ή ολική επιστροφή των ποσών της δημόσιας επιχορήγησης.

Σε περίπτωση, βεβαίως, που εκτιμηθεί ότι πρόκειται για «σημαντική» τροποποίηση, κατά την διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 30 του κανονισμού 1260/1999 ή για «παρατυπία», κατά τις διατάξεις της παραγράφου 1, εδ. ε' και η' του άρθρου 38 και της παραγράφου 1 του άρθρου 39 του ίδιου κανονισμού, θα πρέπει η τελική αποδέκτρια – δικαιούχος εταιρεία να κληθεί νομίμως να εκφράσει τις απόψεις της, οι οποίες θα πρέπει να ληφθούν υπόψη πριν από την έκδοση της τελικής απόφασης για την ανάκτηση.

54. Η μειοψηφήσασα γνώμη, με την οποία τάχθηκαν οι Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους Γεώργιος Κανελλόπουλος και Παναγιώτης Παππάς (ψήφοι 2, με την οποία συντάχθηκε και η εισηγήτρια άνευ ψήφου), δέχθηκε ότι, από τις προπαρατεθείσες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους και την υπαγωγή σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών που εκτίθενται από την ερωτώσα Υπηρεσία, καθώς και από την προεκτεθείσα νομολογία, προκύπτουν τα εξής :

55. Στην προκειμένη περίπτωση, από το γεγονός ότι συγκεκριμένες από τις προβλεφθείσες και εγκριθείσες δράσεις της επένδυσης (λειτουργία εστιατορίου, κυλικείου, bar, πώληση παραδοσιακών προϊόντων, δραστηριότητες, ξεναγήσεις) ουδέποτε υλοποιήθηκαν, όπως εκτίθεται στο έγγραφο του ερωτήματος, καθώς και από τα οικονομικά μεγέθη που δίδονται από τον έλεγχο και από την κρίση την

οποία εκφράζει η ερωτώσα Υπηρεσία επ'αυτών, προκύπτει ότι, καθ'όλη τη διάρκεια της κρίσιμης πενταετίας, οι αποκλίσεις μεταξύ των προβλεφθεισών επιδόσεων της επενδύσεως - βάσει των οποίων αξιολογήθηκε η βιωσιμότητά της και εγκρίθηκε η ένταξή της στο πρόγραμμα - και των τελικώς επιτευχθεισών είναι τόσο μεγάλες, κατά την ουσιαστική εκτίμηση της ερωτώσας Υπηρεσίας, που θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι, στην πραγματικότητα, ισοδυναμούν με μηδενική λειτουργία της επένδυσης σύμφωνα με τον προορισμό της και τους όρους σύμφωνα με τους οποίους εγκρίθηκε και χρηματοδοτήθηκε. Συνεπώς, η σοβαρότητα της τροποποίησης της πράξης και το μέγεθος της παρατυπίας θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι είναι τέτοια, ώστε, κατ'ουσίαν, να αναιρούν το σκοπό της χρηματοδότησης.

56. Επομένως, μπορεί να θεωρηθεί, εν προκειμένω, ότι πρόκειται για «σημαντική» τροποποίηση της πράξης, η οποία επηρεάζει τη φύση της και τους όρους υλοποίησής της και απορρέει από διακοπή της παραγωγικής δραστηριότητας, κατά την έννοια της διατάξεως της παραγράφου 4 του άρθρου 30 του κανονισμού 1260/1999 και για παύση της λειτουργίας της ενισχυόμενης επένδυσης, κατά την έννοια των διατάξεων των παραγράφων Β και Γ του άρθρου 8 και του άρθρου 13 της υπ'αριθ. 1848/21-02-2008 απόφασης έγκρισης του επενδυτικού σχεδίου.

57. Σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με τη νομολογία του Δ.Ε.Ε. (βλ. ανωτέρω, παρ. 30), θα πρέπει το κράτος μέλος να εξετάζει εάν πρόκειται για «παρατυπία», σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1, εδ. ε' και η' του άρθρου 38 και της παραγράφου 1 του άρθρου 39 του ανωτέρω κανονισμού και στην περίπτωση αυτή, να την διορθώνει, ανακτώντας τα ποσά που τυχόν έχουν καταβληθεί χρεώνοντας, ανάλογα με την περίπτωση, τόκους υπερημερίας.

58. Δεδομένης δε της σοβαρότητας της τροποποίησης της πράξης και της παρατυπίας, κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, δικαιολογείται υποχρέωση επιστροφής του συνόλου του εισπραχθέντος από την εταιρεία ποσού. Η αναλογική επιστροφή που προβλέπεται στην παράγραφο Γ του άρθρου 8 της υπ'αριθ. 1848/21-02-2008 απόφασης έγκρισης του επενδυτικού σχεδίου, αφορά προφανώς το χρονικό διάστημα εντός της πενταετίας, κατά το οποίο η χρήση του κτίσματος δεν ήταν σύμφωνη με τον προορισμό του ως τουριστικού καταλύματος. Αν όμως η μεταβολή αυτή συμβεί ευθύς εξ αρχής της πενταετίας και διατηρηθεί καθ'όλη της διάρκειά της, τότε η επιστροφή της ενίσχυσης είναι πλήρης και όχι αναλογική (βλ.

γνωμοδότηση 254/ 2014, σελ. 15). Σε κάθε περίπτωση, αυτονοήτως τηρείται η υποχρέωση κλήσης σε ακρόαση του υποχρέου, στο πλαίσιο της διαδικασίας ανάκτησης.

59. Τέλος, κατά τη γνώμη της Αικατερίνης Γρηγορίου, Νομικού Συμβούλου του Κράτους, η μειωμένη επισκεψιμότητα, υπό τα δεδομένα του ερωτήματος (ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου και της διοικητικής διαδικασίας αδειοδότησης του επίμαχου τουριστικού καταλύματος κατά την χρήση του, διατήρηση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος και της χρήσης επί πενταετία μετά την ολοκλήρωση του έργου) δεν συνιστά μη τήρηση των μακροχρόνιων υποχρεώσεων του επενδυτή και δεν εμπίπτει στις περιπτώσεις Β και Γ του άρθρου 8 της υπ' αριθ. 1848/21-02-2008 απόφασης έγκρισης. Η μειωμένη επισκεψιμότητα και, η συνεπεία αυτής, υπολειπόμενη αποδοτικότητα της επένδυσης σε σχέση με αυτή που προβλέφθηκε στο φάκελο υποψηφιότητας, ελέγχεται μόνο υπό το πρίσμα της περίπτωσης Α του άρθρου 8 της εγκριτικής απόφασης, δηλαδή κατά πόσο η πρόβλεψη θεμελιώθηκε από τον τελικό αποδέκτη στη βάση ψευδών ή ανακριβών στοιχείων.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

60. Κατόπιν των ανωτέρω, το Δ' Τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους γνωμοδοτεί κατά πλειοψηφία ότι, στα ως άνω τεθέντα ερωτήματα αρμόζουν οι εξής απαντήσεις :

α) Η μειωμένη επισκεψιμότητα και, συνεπακόλουθα, τα μειωμένα έσοδα του επενδυτικού σχεδίου, σε σχέση με τα προβλεπόμενα στο φάκελο υποψηφιότητας, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι συνιστούν μη τήρηση των μακροχρόνιων υποχρεώσεων και ότι επηρεάζουν τους όρους πραγματοποίησης της επένδυσης, σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων Α, Β και Γ του άρθρου 8 και του άρθρου 13 της υπ' αριθ. 1848/21-02-2008 απόφασης έγκρισης, καθώς και των διατάξεων της παραγράφου 4 του άρθρου 30, σε συνδυασμό με τις διατάξεις της παραγράφου 1 εδ. ε' και η' του άρθρου 38 και της παραγράφου 1 του άρθρου 39 του κανονισμού 1260/1999, ανάλογα με την εκτίμηση της ερωτώσας υπηρεσίας και το εκδοθησόμενο πόρισμα του οριστικού ελέγχου, όσον αφορά την σοβαρότητα της τροποποίησης της πράξης ή της παρατυπίας.

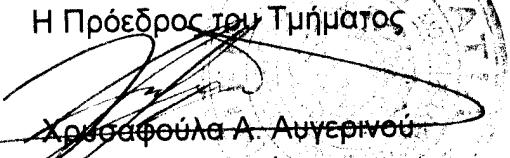
β) Στο πλαίσιο της απαντήσεως του πρώτου ερωτήματος και, εάν κατά το εκδοθησόμενο πόρισμα του οριστικού ελέγχου, ο οποίος θα πρέπει να

ολοκληρωθεί άμεσα, και τις ανωτέρω εκτιμήσεις της ερωτώσας Υπηρεσίας, προκύψει ότι συντρέχουν στο πρόσωπο της τελικής αποδέκτριας – δικαιούχου εταιρείας οι προϋποθέσεις των παραγράφων Α, Β, και Γ και του άρθρου 13 της υπ' αριθ. 1848/21-2-2008 απόφασης έγκρισης του επενδυτικού σχεδίου, θα επέλθουν, αναλόγως, οι προβλεπόμενες συνέπειες, οι οποίες συνίστανται στη μη διατήρηση της πράξης στο Πρόγραμμα και στη μερική ή ολική επιστροφή των ποσών της δημόσιας επιχορήγησης.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

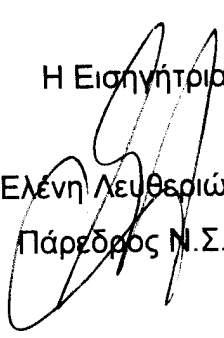
Αθήνα, 29-8-2016

Η Πρόεδρος του Τμήματος

Χρυσάφουλα Α. Αυγερινού

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Ελένη Λευθεριώτου

Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.